

บทความวิจัย

การพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี

อัฐพล โพธิพิพิธ *

คณิต เขียววิชัย [†]วรรณวีร์ บุญคุ้ม [‡]

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เสนอผลจากการวิจัยซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและวิเคราะห์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี 2) พัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี และ 3) รับรองกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ SWOT และ TOWs Matrix และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลจากการศึกษาพบว่า 1) จังหวัดกาญจนบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลากหลาย มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ความเชื่อ และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ 2) ผลการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยว พบว่ามีกลยุทธ์สำคัญ 4 กลยุทธ์คือ (1) กลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (2) กลยุทธ์การปรับปรุง พัฒนาการตลาดสำหรับการบริการ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (3) กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการบอกเล่าเรื่องราวทางการท่องเที่ยว และ (4) กลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 3) ผลการรับรองกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนากลยุทธ์, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, จังหวัดกาญจนบุรี

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, Email: attaphol2509@gmail.com

[†] ศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, Email: kheovichai_k@su.ac.th

[‡] รองศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, Email: bwannawee@gmail.com (Corresponding author)

(Received: 27/05/24, Revised: 17/06/24, Accepted: 25/06/24)

Research Article

The Development of Sustainable Cultural Tourism Strategies in
Kanchanaburi ProvinceAttaphol Pothipipit [§]Kanit Kheovichai ^{**}Wannawee Boonkoun ^{††}

Abstract

The objectives of this research were to: study and analyze the context of cultural tourism in Kanchanaburi Province; 2) to develop sustainable cultural tourism strategies of Kanchanaburi Province; and 3) to certify sustainable cultural tourism strategies of Kanchanaburi Province. Research and Development were used. The data were collected by field study, documentary analysis, in-depth interview of stakeholders, and connoisseurship. SWOT analysis and TOWs Matrix were also used in this study. The collected data were analyzed by arithmetic mean, standard deviation, and content analysis. The research findings revealed that: 1) Context of cultural tourism in Kanchanaburi Province were found that there were several tourist attractions and tourism activities. Tourism activities were related to people' culture, traditions, way of life, career, belief, and historical stories. 2) the result of the development of sustainable cultural tourism strategies in Kanchanaburi Province found 4 strategies: (1) strategy for managing cultural tourist attractions and creating awareness of participation of the community; (2) strategy for improving and developing marketing, tourism product and service; (3) strategy for linking tourism routes, and telling tourism stories; and (4) strategy to strengthen cooperation networks in cultural tourism. 3) The result of the certification of the sustainable cultural strategy of Kanchanaburi Province was found at the highest level of appropriateness.

Keywords: strategy development, cultural tourism, sustainable tourism, Kanchanaburi province

[§] Ph.D. student in Recreation Tourism and Sport Management, Faculty of Education, Silpakorn University, Email: attaphol2509@gmail.com

^{**} Professor Dr., Faculty of Education, Silpakorn University, Email: kheovichai_k@su.ac.th

^{††} Associate Professor Dr., Faculty of Education, Silpakorn University, Email: bwannawee@gmail.com (Corresponding author)

(Received: 27/05/24, Revised: 17/06/24, Accepted: 25/06/24)

1. บทนำ

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยของตนไปยังอีกสถานที่หนึ่ง โดยจะพักค้างคืนหรือไม่ก็ตาม โดยมีวัตถุประสงค์ต่างกัน เช่น เพื่อการพักผ่อน เพื่อการผ่อนคลายความเครียด เพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงพอใจในชีวิต เพื่อนันทนาการ เป็นต้น ทั้งนี้ องค์การท่องเที่ยวโลกได้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวไว้ 3 แบบ เพื่อตอบสนองความต้องการการท่องเที่ยว คือ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Culture) นับเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน วัฒนธรรมไทย และอัตลักษณ์ของพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์ตรงในกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับเจ้าบ้าน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ได้ศึกษา เรียนรู้ เกิดความเข้าใจ เกิดความพึงพอใจ ประทับใจ ชื่นชอบในคุณค่าจากการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ ก่อให้เกิดการสร้างผลิตภัณฑ์ และมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชน ตลอดจนมีการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Howell, 1989; World Tourism Organization, 1997)

กลยุทธ์ (Strategy) เป็นการกำหนดแผนการดำเนินงาน หรือแนวทางไปสู่การปฏิบัติ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือให้ไปสู่ความสำเร็จ การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) เกิดจากการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ในแต่ละองค์การ ทำให้ผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายขององค์การได้ ตลอดจนสามารถรู้ถึงทิศทางขององค์การในอนาคต ผลจากการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์และการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมจะนำไปสู่การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) ซึ่งจะช่วยให้ขององค์การสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การกำหนดกลยุทธ์ จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อจุดหมายปลายทางในอนาคต มีความสำคัญต่อการพัฒนาในทุกภาคส่วน ทั้งในภาครัฐ เอกชน แวดวงธุรกิจ รวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (วรารัณดา ผลประเสริฐ, 2554)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มีการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วัฒนธรรม แต่ยังไม่พบการศึกษากลยุทธ์การท่องเที่ยว ในขณะเดียวกัน แผนพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2566-2570 ในประเด็นการท่องเที่ยวได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เน้นคุณค่าและเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์คุณค่า ความประทับใจจากทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังการท่องเที่ยวจากประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ วัฒนธรรม ความเป็นมิตร ความปลอดภัย การให้บริการ สินค้า อาหาร ของที่ระลึกที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ดีสะดวก รวดเร็ว ทันสมัย การเดินทางสะดวกปลอดภัย ประหยัด ชุมชน มีส่วนร่วม มีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายตลอดทั้งปี แหล่งท่องเที่ยวและ

บุคลากรด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาและได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยว (จังหวัดกาญจนบุรี, 2565) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปขับเคลื่อนในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัด ก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยกระดับรายได้และเศรษฐกิจของคนในชุมชน ได้อย่างยั่งยืน ต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นการส่งเสริมอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของจังหวัดให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว สร้างแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีได้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี
- 2.2 เพื่อสร้างและพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี
- 2.3 เพื่อรับรองกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี

3. การทบทวนวรรณกรรม

3.1 ภาพรวมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและเป็นกลไกหลักในการช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยในปี 2560 การท่องเที่ยวของไทยสามารถสร้างรายได้กว่า 2.75 ล้านล้านบาท และมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index) อยู่ในอันดับที่ 34 จาก 136 ประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าที่ผ่านมาไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวะการณ์โลก และพฤติกรรมของผู้บริโภค ประเทศไทยจึงต้องมีการปรับตัวและวางแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อรักษาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศ และจากสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ตั้งแต่ปลายปี 2562 โดยองค์การอนามัยโลกประกาศให้เป็นการระบาดใหญ่ (ราชกิจจานุเบกษา, 2563) ได้ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยและการท่องเที่ยวของไทย ในช่วงระยะเวลา 3 ปีหลังจากการเริ่มต้นระบาดของโรคทำให้สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องในประเทศได้รับผลกระทบ เศรษฐกิจภายในประเทศมีการชะลอตัวและลดลง ข้อมูลจากกรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยในช่วงไตรมาสแรกของปี 2563 ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 ร้อยละ 38.01 (สำนักงาน

ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ดังนั้น เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 ไทยจึงได้ผ่อนคลามาตรการในการเดินทางของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศไทยตลอดปี 2565 จำนวนทั้งสิ้น 11,153,026 คน สร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวประมาณ 589,833 ล้านบาท (Travel Magazine, 2022)

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศตามกรอบนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งการสร้างสมดุลในการพัฒนาทุกมิติ ทิศทางการพัฒนาประเทศจึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนไทยสามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างไม่ทันตั้งตัว ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554; สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยตามยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนในกรอบนโยบายของรัฐบาลนั้น หากพิจารณาถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยพบว่า ไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์และความหลากหลาย ทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งสร้างความประทับใจในเรื่องความสวยงาม ความเป็นธรรมชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันแสดงถึงอารยธรรมของคนและท้องถิ่น มีขนบธรรมเนียม ประเพณี และกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เป็นอย่างมาก โดยเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้ความสำคัญในเรื่องทรัพยากรการท่องเที่ยว การตลาดการท่องเที่ยว กลไกในการบริหารจัดการ และบุคลากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งควรเป็นไปอย่างสมดุล นอกจากนั้น ความยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยว (Sustainable Resource) เป็นเรื่องสำคัญในเบื้องต้นที่ควรคำนึงถึง ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากของไทยมีการปล่อยปละละเลย ทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เกิดสภาพเสื่อมโทรม เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เกิดผลกระทบต่อภาวะโลกร้อน รวมถึงไม่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ตัวอย่างที่ชัดเจนเช่น ตลาดน้ำดำเนิน

สะดวกในจังหวัดราชบุรี ซึ่งปัจจุบันมีผู้ประกอบการบางรายนำเรือยนต์มาให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อันเป็นการทำลายสภาพธรรมชาติและก่อให้เกิดมลภาวะในแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาจำนวนนักท่องเที่ยวที่แออัดจนเกินไปของตลาดอัมพวา ก็เช่นเดียวกัน ในเรื่องนี้ จึงควรมีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว และสร้างการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น (พจนา บุญคุ้ม, 2550)

3.2 การยกระดับการท่องเที่ยวของประเทศไทย

เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวของไทยให้ได้มาตรฐาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2555-2559 จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน โดยกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 5 ยุทธศาสตร์คือ 1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว 2) การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน 3) การพัฒนาสินค้า บริการ และปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว 4) การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวและ และ 5) การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) ต่อเนื่องมาจนถึงแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2561-2580) ได้กำหนดแผนย่อยไว้ 6 แผน คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม 2) การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ 3) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย 4) การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ 5) การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค และ 6) การพัฒนาระบบการท่องเที่ยว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

นอกจากนี้ องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization, 2003; สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554) ระบุว่า การท่องเที่ยวของโลกในศตวรรษที่ 21 ใช้หลักของแผนแม่บทของโลก (Agenda 21) เป็นกรอบในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลัก 4 ประการคือ 1) การดำเนินกิจการการท่องเที่ยวในขอบเขตที่ชุมชนจะมีได้ ทั้งในเรื่องธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน 2) การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะมีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนอันเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น 3) การมีส่วนร่วมของเจ้าบ้านและผู้มาเยือนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) การรื้อยประสานความจำเป็นต่อการพัฒนาทางเลือกของชุมชนและกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพบว่า ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural resources) มากเป็นอันดับ 3 ของภูมิภาคเอเชีย มีศักยภาพในธุรกิจ MICE (Meeting, Incentive,

Convention และ Exhibition) เป็นอันดับ 4 ของเอเชีย มีอัตราเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 18 ต่อปี ชี้ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 10 ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และอันดับที่ 41 ของโลก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552; กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554; พจนา บุญคุ้ม และพิทักษ์ ศีรวงศ์, 2559)

3.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่มีมุ่งศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการให้ความรู้และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม โบราณสถาน ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี (วรรณภา วงษ์วานิช, 2546; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ภาษาและวรรณกรรม นาฏศิลป์และดนตรี งานเทศกาล ประเพณี ตลอดจนการท่องเที่ยวชมมรดกทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนสถาน ในขณะที่ Howell (1989) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้คนเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมก็เพื่อที่จะเรียนรู้หาประสบการณ์และความบันเทิง โดยนักท่องเที่ยวเห็นว่าท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมที่แปลกและโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้และมุมมองทางด้านวัฒนธรรมที่กว้างไกล และองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: 1997) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นการเคลื่อนไหวของผู้คนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยกระตุ้นทางวัฒนธรรม เช่น การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล การเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถาน การเดินทางเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชน ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา โดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบไปด้วยสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญ อาทิ ประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถาน ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ดนตรี การแสดง ละคร ภาษา วรรณกรรม วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม เป็นต้น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) จึงพอจะสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ วัฒนธรรมอันดีงาม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น โดยมีความเกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต สถาปัตยกรรม ภาษา และการแต่งกายแบบพื้นบ้านหรือในท้องถิ่น ซึ่งมีการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น หรือเกี่ยวข้องกับศึกษาหาความรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น

3.4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการจัดการเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง สร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยมีการให้บริการที่มีคุณภาพ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวและร่วมรับผลประโยชน์ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2546; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จึงหมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการจัดการทั้งในปัจจุบันและอนาคตเกี่ยวกับขีดความสามารถของทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน ชนบทธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีลักษณะของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณี และเกิดผลตอบแทนต่อผู้ประกอบการและชุมชน การกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนและนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณี

3.5 การพัฒนากลยุทธ์

จากการศึกษาความหมายของกลยุทธ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542; วรางคณา ผลประเสริฐ, 2554) พอจะสรุปได้ว่า กลยุทธ์ หมายถึง การกำหนดแผนการดำเนินงาน หรือแนวทางไปสู่การปฏิบัติ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไปสู่ความสำเร็จ ลักษณะสำคัญของการจัดการเชิงกลยุทธ์จะประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การชี้นำ (Leading) และการควบคุมประเมินผล (Evaluating and Controlling) และการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Analysis) เป็นกระบวนการเริ่มแรกที่สำคัญของการจัดการเชิงกลยุทธ์ การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ประกอบไปด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environmental Analysis) และ 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environmental Analysis) ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) TOWs Matrix มาใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.6 บริบทการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี

ในด้านการท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรีคือดินแดนแห่งธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ด้วยผืนป่า พรรณไม้ โถงถ้ำ น้ำตก และประเพณีวัฒนธรรมอันหลากหลายของผู้คนหลากหลายเชื้อชาติที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออารี ทั้งไทยพม่า มอญ ปากะญอ (กะเหรี่ยง) เป็นต้น (จังหวัดกาญจนบุรี, 2565) กาญจนบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง ทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น น้ำตก ป่าไม้ ภูเขา แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา

ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี มีกิจกรรมด้านนักท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศและภายในประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมาก แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดกาญจนบุรี เช่น น้ำตกไทรโยค อุทยานแห่งชาติถ้ำธารลอด อุทยานแห่งชาติเขาแหลม อุทยานแห่งชาติน้ำตกเอราวัณ เขื่อนศรีนครินทร์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญ เช่น สะพานข้ามแม่น้ำแคว ทางรถไฟสายมรณะ สุสานทหารสัมพันธมิตร พิพิธภัณฑ์สงครามอักษะและเชลยศึก พิพิธภัณฑ์ช่องเขาขาด ปราสาทเมืองสิงห์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเก่า วัดพระแท่นดงรังวรวิหาร วัดถ้ำเสือ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวในงานโอกาสและประเพณีสำคัญ ๆ เช่น งานสะพานข้ามแม่น้ำแควในเดือนพฤศจิกายน งานสงกรานต์วัฒนธรรมหมู่บ้านหนองขาว งานสงกรานต์มอญในเดือนเมษายน ประเพณีฟาดข้าวชาวกะเหรี่ยงที่อำเภอสังขละบุรี เป็นต้น

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย คือ การวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

4.1 พื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัยคือ จังหวัดกาญจนบุรี ครอบคลุมพื้นที่ 13 อำเภอของจังหวัด ประกอบไปด้วย อำเภอเมืองกาญจนบุรี ท่ามะกา ท่าม่วง ด่านมะขามเตี้ย พนมทวน ห้วยกระเจา เลาช่วญ หนองปรือ บ่อพลอยศรีสวัสดิ์ ไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี

4.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

4.2.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ผู้กำหนดนโยบายภาครัฐ ผู้ประกอบการภาคเอกชน และผู้นำชุมชน หรือวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี หรือผู้บริหารระดับสูงที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด รวมทั้งนักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวม 16 คน แบ่งออกเป็น 1) ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ผู้กำหนดนโยบายภาครัฐในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 4 คน 2) กลุ่มผู้ประกอบการภาคเอกชน วิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 4 คน 3) ผู้นำชุมชน นักปกครอง ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 4 คน และ 4) นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว จำนวน

4 คน เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาสภาพการท่องเที่ยว ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

4.2.2 ผู้เชี่ยวชาญรับรองกลยุทธ์ ได้แก่ ผู้กำหนดนโยบายภาครัฐ ตัวแทนจากผู้ประกอบการภาคเอกชน และผู้นำชุมชน รวมทั้งนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวม 14 คน ใช้ในการรับรองกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

4.3 กระบวนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี

1. วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากเอกสารของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง สื่อสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จากเว็บไซต์ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนทางสร้างและพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

2. ศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 16 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection)

3. ศึกษาสภาพแวดล้อมเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี โดยการวิเคราะห์ SWOT และ TOWs Matrix

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. นำข้อมูลสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี ที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์โดยร่างกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี

2. ตรวจสอบร่างการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 14 คน

ขั้นตอนที่ 3 รับรองกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัยได้ร่างการพัฒนากลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ด้วยวิธีการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ที่มีความรู้และประสบการณ์ ด้านกลยุทธ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 14 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบไปด้วย 1) ภาครัฐ หมายถึง ผู้รับผิดชอบด้านการจัดทำกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี หรือ ผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวระดับประเทศ หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งที่ส่งผลต่อการผลักดันและพัฒนากลยุทธ์สู่การปฏิบัติ จำนวน 4 คน 2) ภาคเอกชน หมายถึง ผู้ให้การสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ประกอบการ ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว สมาคมและองค์กรท่องเที่ยวต่าง ๆ จำนวน 4 คน 3) ภาคประชาชน หมายถึง ผู้นำชุมชน หรือ ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 4 คน และ 4) นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอกกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัยดำเนินการเสนอกกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี ที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 โดยจัดประชุมเสวนาร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มผู้กำหนดกลยุทธ์ กลุ่มที่มีบทบาทสนับสนุน กลุ่มผู้รับประโยชน์ และกลุ่มนักวิชาการ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสำรวจสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก 3) กรอบแนวทางการวิเคราะห์ SWOT และ TOWs Metrix และ 4) แบบสอบถามเพื่อรับรองกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรีที่พัฒนาขึ้นใช้ในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

4.5 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1. แบบสำรวจสภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อใช้ในการลงพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนา ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดเป็นข้อคำถามเพื่อที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) นำแบบสำรวจที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรง (Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป โดยข้อคำถามทั้ง 5 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นข้อคำถามแบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3. แบบประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมิน โดยมีวิธีการดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) กำหนดกรอบแนวคิด ประเด็นในข้อคำถามการประเมิน 3) สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจังหวัดกาญจนบุรี 4) นำแบบประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรง (Validity) โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป โดยข้อคำถามทั้ง 13 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อเป็นไปตามเกณฑ์ 5) นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 6) นำแบบประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจังหวัดกาญจนบุรีไปเก็บข้อมูลจากผู้เข้าสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ

4.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2566-เมษายน 2567 โดยการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาข้อมูลในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อศึกษาสภาพบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี รวมถึงแนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เพื่อนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้น ผู้วิจัยนำมาสรุปประเด็นสำคัญ เพื่อประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย

4.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) สำหรับข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การท่องเที่ยวใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) โดยหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, 1981: 178)

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมมนา ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นรายประเด็น (Content Analysis)

5. ผลการศึกษา

5.1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้จากการลงสำรวจพื้นที่ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 16 คน และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ วัดถ้ำเสือ เมืองมัลลิกา วัดท่าขนุน สะพานมอญ วัดวังแก้วเวภาราม ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ 5 อำเภอคือ อำเภอเมืองกาญจนบุรี ท่าม่วง ไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี พื้นที่ในเขตอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดกาญจนบุรีมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ในช่วงเวลาต่างที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังจังหวัดกาญจนบุรีได้ตลอดปี และกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของผู้คน การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ตลอดจนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและยั่งยืนตามทิศทางการพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี กำหนดให้การท่องเที่ยวทุกประเภท ทุกแหล่ง เน้นคุณค่าและเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์คุณค่า ความประทับใจจากการท่องเที่ยว รวมทั้งการบริการที่มีความเป็นมิตร ความปลอดภัย การให้บริการ สินค้า อาหาร ของที่ระลึกที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สะดวก รวดเร็ว ทันสมัย การเดินทางสะดวกปลอดภัย ประหยัด ชุมชน มีส่วนและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา ปัญหาที่พบคือ แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังมีนักท่องเที่ยวน้อย ยังขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ดี และชุมชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว จึงควรมีพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น สำหรับผลการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix สรุปได้ดังภาพที่ 1 และ 2

SWOT ANALYSIS

 STRENGTHS	 WEAKNESSES	 OPPORTUNITIES	 THREATS
- มีทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ตั้งแต่ธรรมชาติถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ - เป็นศูนย์ผลิตสินค้าเกษตรและการแปรรูปอาหาร เช่น อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพด - มีศักยภาพในการปลูกพืชเมืองหนาว เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น การปลูกสตรอเบอรี่ในอำเภอทองผาภูมิ - มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงาน เพื่อช่วยเติมโตในการทำงานและลดขาดแคลนแรงงานไทย - มีสถาบันการสาธารณสุขครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมถึงสนามบิน ไฟฟ้า น้ำประปา และพลังงานไฟฟ้าสำรอง - มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกรผลิตสินค้า OTOP ที่มีคุณภาพและหลากหลาย - มีสถาบันการศึกษาทุกระดับ มีศักยภาพในการพัฒนาคนและจังหวัดอย่างต่อเนื่อง - มีหน่วยงานทหารและตำรวจตระเวนชายแดนขนาดใหญ่ที่มีกำลังพลมากกว่า 10,000 คน พร้อมเครื่องมือที่สามารถช่วยในการสนับสนุนและพัฒนาจังหวัดได้	- มีชายแดนติดกับประเทศพม่ายาว 371 กิโลเมตร มีจำนวนช่องทางเข้า-ออก 43 ช่องทาง ทำให้ง่ายต่อการข้ามแดนและเป็นที่ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมาย - ปัญหาเรื่องแนวเขตแดนและชนกลุ่มน้อยของประเทศเพื่อนบ้านส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและชีวิต - การส่งเสริมเกษตรปลอดภัยมีข้อจำกัดสินค้าการเกษตรยังไม่มีความแข็งแกร่งการผลิตและจัดจำหน่าย - มีปัญหาเช่นอาชญากรรมและยาเสพติดในวัยเยาวชนทำให้ไม่ปลอดภัย - พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะหรือหวงห้ามของรัฐ ทำให้มีอุปสรรคในการใช้ประโยชน์ที่ดินและประชาชนขาดความมั่นคง - ระบบสาธารณสุขไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด - ยังมีปัญหาเรื่องมลพิษ การจัดการขยะ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม	- รัฐบาลให้ความสำคัญและส่งเสริมแนวทางการท่องเที่ยวเพราะเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ - แนวโน้มความต้องการของนักท่องเที่ยวหันมาบริโภคอาหารปลอดภัยและเพื่อสุขภาพมากขึ้น - การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกกว่าช่วยเพิ่มการขนส่งสินค้าข้ามแดนและการท่องเที่ยว - การสนับสนุนให้จังหวัดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้ช่วยขับเคลื่อนการเติบโตของเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการผลิต	- มีการลักลอบนำขยะนอกพื้นที่มาทิ้งในพื้นที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว - ข่าวแผ่นดินไหวส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว - สถานการณ์โรคระบาดส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยว

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ SWOT ของจังหวัดกาญจนบุรี

TOWS	STRENGTHS	WEAKNESSES
OPPORTUNITIES	SO = กลยุทธ์เชิงรุก SO : การพัฒนาเส้นทาง กิจกรรม การจัดงานเทศกาล การสร้างเครือข่ายทางท่องเที่ยว	WO = กลยุทธ์เชิงพัฒนา WO : การปรับปรุงสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหา มลพิษ อาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาแนวชายแดน
THREATS	ST = กลยุทธ์ตั้งรับ ST : การสร้างความเชื่อมั่นในการเดินทางมาท่องเที่ยว การสร้างมาตรฐานความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มช่องทางการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการตลาด	WT = กลยุทธ์แก้ปัญหา WT : การกำหนดมาตรการการใช้กฎหมายทางการท่องเที่ยว การผลิตสินค้าและอาหารปลอดภัย การผลิตสินค้าและการบริการที่ได้มาตรฐาน และปลอดภัย การจัดการปัญหาเรื่องข่าวลือที่ส่งผลกระทบต่อทางท่องเที่ยวของจังหวัด

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ TOWs Matrix

5.2 ผลการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาศาภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรีตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ที่ได้จากการลงสำรวจพื้นที่ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ 5 อำเภอประกอบด้วย อำเภอเมืองกาญจนบุรี ท่าม่วง ไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 16 คน ผลการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์ SWOT และ TOWs Matrix มาพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี สรุปผลการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มีกลยุทธ์ที่สำคัญ 4 กลยุทธ์คือ

(1) กลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีประเด็นกลยุทธ์ย่อย 4 ประเด็นคือ 1.1) ส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม 1.2) สร้างจิตสำนึกที่ดีทางการท่องเที่ยว ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การดูแลสิ่งแวดล้อม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ 1.3) ส่งเสริมให้เยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เช่น เป็นมัคคุเทศก์น้อย นำเที่ยว 1.4) พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ

(2) กลยุทธ์การปรับปรุง พัฒนาการตลาดสำหรับการบริการ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว มีประเด็นกลยุทธ์ย่อย 4 ประเด็นคือ 2.1) การปรับปรุงคุณภาพของสินค้า ผลิตภัณฑ์ และบริการให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว 2.2) ส่งเสริมการพัฒนาสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน อาหารพื้นถิ่น รวมทั้งสินค้าและของที่ระลึกที่มีคุณภาพ 2.3) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น TikTok หรือ YouTube 2.4) ยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการให้ได้มาตรฐานในเรื่องความปลอดภัย เช่น ตามมาตรฐาน SHA ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และการป้องกันมลพิษในแหล่งท่องเที่ยว

(3) กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการบอกเล่าเรื่องราวทางการท่องเที่ยว มีประเด็นกลยุทธ์ย่อย 3 ประเด็นคือ 3.1) การพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3.2) ส่งเสริมเรื่องการคุณค่า อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ประทับใจ 3.3) ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการบอกเล่าเรื่องราวในแหล่งท่องเที่ยว และ

(4) กลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีประเด็นกลยุทธ์ย่อย 2 ประเด็นคือ 4.1) การประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายพันธมิตรของผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 4.2) ร่วมมือกับชุมชน ภาคประชาชน โดยการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

5.3 ผลการรับรองกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรีที่พัฒนาขึ้นซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนของ Best (1981) รวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 14 คน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.46$) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรองความเหมาะสมของกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรีจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ($n = 14$)

ความเหมาะสมของกลยุทธ์	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. กลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน	4.61	0.46	มากที่สุด
2. กลยุทธ์การปรับปรุง พัฒนาการตลาดสำหรับการบริการและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว	4.54	0.47	มากที่สุด
3. กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการบอกเล่าเรื่องราวทางการท่องเที่ยว	4.50	0.48	มากที่สุด
4. กลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	4.48	0.50	มาก
รวม	4.54	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวม ความเหมาะสมของกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรีจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.46$) เมื่อพิจารณารายยุทธศาสตร์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ยุทธศาสตร์ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยมีความร่วมมือจากทีมผู้เข้าร่วมการแข่งขัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.46$) รองลงมาคือ กลยุทธ์การปรับปรุง พัฒนาการตลาดสำหรับการบริการ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.47$) และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการบอกเล่าเรื่องราวทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.50$, $SD = 0.48$) ตามลำดับ โดยกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.48$)

6. การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

6.1 การอภิปรายผล

6.1.1 จากการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ วัดถ้ำเสือ เมืองมัลลิกา วัดท่าขนุน สะพานมอญ วัดวังแก้วเวการาม ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ในเขตอำเภอต่าง ๆ 5 อำเภอคือ อำเภอเมืองกาญจนบุรี ท่าม่วง ไทรโยค ทองผาภูมิ และสังขละบุรี ในแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายในช่วงเวลาต่าง ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังจังหวัดกาญจนบุรีได้ตลอดปี เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของผู้คน การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ตลอดจนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ปัญหาที่พบคือ แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังมีนักท่องเที่ยวน้อย ยังขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ดี และชุมชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและยั่งยืนตามทิศทางการพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี กำหนดให้การท่องเที่ยวทุกประเภท ทุกแหล่งท่องเที่ยวเน้นคุณค่าและเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสพการณ์คุณค่า ความประทับใจจากการท่องเที่ยว รวมทั้งการบริการที่มีความเป็นมิตร ความปลอดภัย การให้บริการ สินค้า อาหาร ของที่ระลึกที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สะดวก รวดเร็ว ทันสมัย การเดินทางสะดวกปลอดภัย ประหยัด ชุมชนมีส่วนร่วม และบุคลากรด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา

ผลการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรีที่พบว่า ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์ในสมัยสงครามโลก และสถานที่ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ไทย รวมถึงการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ที่แสดงจัดแสดงเรื่องราวและวิถีชีวิตของผู้คนในสมัยอดีตนั้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวจากการเที่ยวชม ได้สัมผัส ได้รับประสบการณ์ตรงผ่านการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งควรจะได้มีการสืบทอด บอกต่อ สร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้คนและชุมชนที่เป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนได้สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวให้เกิดการบอกเล่าเรื่องราว (Telling a Story) บอกต่อ (Word of Mouth) และกลับมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี ผลที่ได้จากการศึกษาในประเด็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีที่มีอยู่ในท้องถิ่น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว นับเป็นศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่จะสามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือน ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานี้สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ กิตติพัชร์ เขียวฉออ่อน และคณะ (2565) ที่ศึกษาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านริมนาโฮมสเตย์ ชุมชนตำบาร้าเอน จังหวัดกาญจนบุรี และพบว่า ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจ โดยเฉพาะการ

จัดงานแสดงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นของดั้งเดิม กิจกรรมสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มารอดูกันอย่างมากในทุก ๆ ปี ทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ร และรัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ร และภาควิภา ภาควิภาส (2559) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อความยั่งยืน พบว่า ชุมชนดอยปุยมีศักยภาพการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าในทุกด้าน ได้แก่ ความดึงดูดใจความสามารถเข้าถึงได้ทั้งทางกายภาพแนวคิดและประเพณีวัฒนธรรมการมีที่พักอาศัยหรือที่พักผ่อนหย่อนใจที่ดีพอสมควร การมีกิจกรรมที่ทำเป็นทั้งเชิงวัฒนธรรมและเป็นไปตามธรรมชาติของท้องถิ่นและความประทับใจทั้งทางด้านสถานที่พักและความประทับใจของธรรมชาติแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าอย่างยั่งยืนควรมุ่งเน้นดังนี้ 1) บริหารการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพในมิติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมและระบบนิเวศของชุมชน 2) ต้องให้ความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อผลในมิติของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 3) การกำหนดกฎกติกาและจัดการร่วมกันในด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลเพื่อดำรงไว้ของวัฒนธรรมชนเผ่า 4) การตลาดควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและสร้างผลิตภัณฑ์ต้องมีเอกลักษณ์มีความโดดเด่นและสื่อถึงการสืบสานวัฒนธรรม ชนเผ่า และยังสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ ชณัญญ์ พงศ์ธราธิก และคณะ (2564) ที่ได้พัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การพัฒนาสินค้าและบริการที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ควรมีการพัฒนาสินค้าการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยง ทะเลภูเขา เกษตร และการอนุรักษ์ เข้าด้วยกัน เน้นความหลากหลายของแต่ละอำเภอ

6.1.2 ผลการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี ที่พบว่า มีกลยุทธ์สำคัญ 4 กลยุทธ์คือ (1) กลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีประเด็นกลยุทธ์ย่อย 4 ประเด็นคือ 1.1) ส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม 1.2) สร้างจิตสำนึกที่ดีทางการท่องเที่ยว ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การดูแลสิ่งแวดล้อม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ 1.3) ส่งเสริมให้เยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เช่น เป็นมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยว 1.4) พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ (2) กลยุทธ์การปรับปรุง พัฒนาการตลาดสำหรับการบริการ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว มีประเด็นกลยุทธ์ย่อย 4 ประเด็นคือ 2.1) การปรับปรุงคุณภาพของสินค้า ผลิตภัณฑ์ และบริการให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว 2.2) ส่งเสริมการพัฒนาสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน อาหารพื้นถิ่น รวมทั้งสินค้าและของที่ระลึกที่มีคุณภาพ 2.3) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น TikTok หรือ YouTube 2.4) ยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการให้ได้มาตรฐานในเรื่องความปลอดภัย เช่น ตามมาตรฐาน SHA ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และการป้องกันมลพิษในแหล่งท่องเที่ยว (3) กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการบอกเล่าเรื่องราวทางการท่องเที่ยว มีประเด็นกล

ยุทธีย่อย 3 ประเด็นคือ 3.1) การพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3.2) ส่งเสริมเรื่องคุณค่า อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ประทับใจ 3.3) ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการบอกเล่าเรื่องราวในแหล่งท่องเที่ยว และ (4) กลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีประเด็นกลยุทธ์ย่อย 2 ประเด็นคือ 4.1) การประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายพันธมิตรของผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 4.2) ร่วมมือกับชุมชน ภาคประชาชน โดยการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลที่ได้จากการศึกษาในกลยุทธ์ที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทั้งในเรื่องการส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม การสร้างจิตสำนึกที่ดีทางการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การดูแลสิ่งแวดล้อม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ผลที่ได้จากการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ให้ความสำคัญกับการจัดการเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2546; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) นอกจากนั้นผลที่ได้จากการศึกษาในเรื่อง การส่งเสริมให้เยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว และพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ต่อการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพนี้ยังสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ กิตติยา แกะเฝ้า (2563) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านอิต้อง อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรีที่พบว่า การขับเคลื่อนของชุมชน (Local Movement) และการสื่อสารสังคมในการท่องเที่ยว (Social communication) มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนั้น การส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวยังนับว่ามีความสำคัญที่จะช่วยให้มีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามของชุมชนไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง

ผลที่ได้จากการศึกษาในประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 การปรับปรุง พัฒนาการตลาดสำหรับการบริการ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า ในแหล่งท่องเที่ยวควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึก ซึ่งให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีกิจกรรม มีสินค้า และบริการที่มีความหลากหลาย มีผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวใหม่ที่สร้างสรรค์จากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และ เสรี วงษ์มณฑา (2564) ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน พบว่า แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ 1) การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยกย่อง

การท่องเที่ยวโดยชุมชน วิถีชีวิตและกลุ่มชาติพันธุ์ 2) การส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ พัฒนาการตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เน้นการใช้สื่อออนไลน์ พัฒนาเครือข่ายภาคีท่องเที่ยว ยกย่องคุณภาพของการบริการของบุคลากรท้องถิ่น 3) การวางแผนนโยบายที่มีเป้าหมาย และทิศทางเดียวกัน คนในพื้นที่ต้องช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพดีปลูกจิตสำนึกในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี 4) การส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์เชิงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ถ่ายทอดวัฒนธรรมที่มีไปสู่คนรุ่นใหม่ให้เห็นความสำคัญและคุณค่าในวัฒนธรรมของตน ภูมิใจที่จะนำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลที่ได้จากการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับผลที่ได้จากการศึกษาของ วัชร เวชประสิทธิ์ โสภพร กล้าสกุล และ จริยา รัชตโสตร์ (2562) ที่พัฒนาสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดพระแท่นดงรังวรวิหาร เทศบาลตำบลพระแท่น อำเภอดำรงวิทยาร จังหวัดกาญจนบุรี ที่พบว่า ในแหล่งท่องเที่ยวมีป้ายข้อความแบบง่าย ๆ และขนาดเล็กติดไว้เฉพาะจุดเพื่อบอกสถานที่สำคัญ แต่ไม่มีสื่อเพื่อนำภาพรวมของสถานที่สำคัญภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว จึงได้ร่วมกับชุมชนออกแบบและพัฒนาสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดพระแท่นดงรังวรวิหารขึ้นทำให้ชุมชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดพระแท่นดงรังวรวิหาร

ผลที่ได้จากการศึกษาในกลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการบอกเล่าเรื่องราวทางการท่องเที่ยว ชี้ให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรม อันหมายรวมถึงการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของวรรณวีร์ บุญคุ้ม และพจนา บุญคุ้ม (2559) ที่พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์ เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย และพบข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทย สร้างสรรค์ที่สำคัญคือ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยววิถีไทย ส่งเสริมการเรียนรู้และการสืบทอดเรื่องราวของศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีอยู่ในท้องถิ่น สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ พจนา บุญคุ้ม และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559) ที่ศึกษา การพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่า สภาพการสื่อสารทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างทั้งด้านการรับรู้และช่องทางการรับรู้อยู่ในระดับน้อย ช่องทางการสื่อสารที่สำคัญคือสื่ออินเทอร์เน็ต และการบอกต่อ ๆ กัน สภาพการสื่อสารทางการตลาดในด้านการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การขายโดยบุคคล และการขายทางตรงอยู่ในระดับน้อย ปัญหาสำคัญของการสื่อสารทางการตลาด คือ การประชาสัมพันธ์มีน้อย โดยมีข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดควรสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทวัดวัง การสร้างความร่วมมือของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

เช่น การสร้างเว็บเพจของวัดเพื่อให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ มีมีคฤศก์ให้คำแนะนำ มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน และมีป้ายประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น มีการตั้งกลุ่มผู้รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่ชัดเจน

ผลที่ได้จากการศึกษาในกลยุทธ์ที่ 4 การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในประเด็น การประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายพันธมิตรของผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง และความร่วมมือกับชุมชน ภาคประชาชน โดยการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัย ผลที่ได้จากการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมที่เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมเล็กหรือสังคมขนาดใหญ่ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลืออย่างเต็มที่ต่อสังคมนั้น อันได้แก่ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เช่น การพิจารณาปัญหา การตั้งนโยบาย การตัดสินใจประเด็นสำคัญต่าง ๆ (คณิต เขียววิชัย และวรรณภา แสงวัฒนะกุล (2557)

ผลที่ได้จากการศึกษาทั้งในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพนี้ยังสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของนรินทร์ สังข์รักษา (2553) ที่ศึกษาสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม พบว่า ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบริการ และการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว ดังนั้น ชุมชนและหน่วยงานจึงควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนให้สามารถตอบสนองความต้องการในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้หลายกลุ่มตามพฤติกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันออกไป

กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรีที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จึงน่าจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ และจำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและเห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นจะประสบผลสำเร็จได้ นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แหล่งท่องเที่ยวจึงต้องมีการให้บริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีบุคลากรที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้หลายกลุ่ม การมีผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ การใช้เทคโนโลยีเพื่อประชาสัมพันธ์และเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การให้ความสำคัญกับเรื่องการรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวละสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรีให้เกิดความยั่งยืน

6.1.3 ผลจากการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี ที่พบว่า มีกลยุทธ์สำคัญ 4 กลยุทธ์และมีผลการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุดนี้ แสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัด จึงควรผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรีอย่างจริงจัง ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยในปัจจุบันและตรงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี จึงน่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งชุมชนและท้องถิ่น การพัฒนามาตรฐานและคุณภาพ การให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว เครือข่ายการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดได้อย่างยั่งยืน สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาประเทศต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี ยังขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ดี และชุมชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวมากนัก จึงควรมีการส่งเสริมความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยสนับสนุนให้เกิดภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดให้เพิ่มมากขึ้น

6.2.2 จากผลการวิจัยที่พบกลยุทธ์สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การปรับปรุง พัฒนาการตลาดสำหรับการบริการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบอกเล่าเรื่องราวทางการท่องเที่ยว และการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด เช่น ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ควรนำผลที่จากการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

6.2.3 เพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประสานความร่วมมือในการเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.3.1 ควรมีการศึกษาเรื่องราว ภูมิปัญญา อัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัด

6.3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอาหาร และเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวของจังหวัด

6.3.3 ควรมีการวิจัยเพื่อหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ หรือบูรณาการกับศาสตร์อื่น เช่น กีฬา นันทนาการ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2546). *เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). *การส่งเสริมการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย*. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กิตติทัช เขียวฉออ่อน สีนี เพชรเจริญสุขแสง และน้ำทิพย์ ศรีนิล (2565) ได้ศึกษาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านนริมนาโฮมสเตย์ ชุมชนตำคร้าเอน จังหวัดกาญจนบุรี. *การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 14 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 7-8 กรกฎาคม 2565*. หน้า 2557-2569.
- กิตติยา แกะเห้า. (2563). *แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านอิต้อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

คณิต เขียววิชัย และวรรณภา แสงวัฒนะกุล. (2557). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนันทนาการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จังหวัดกาญจนบุรี. (2565). ข้อมูลทั่วไป. <http://www.kanburi.go.th>

ชนัญญ์ พงศ์ธราธิก และคณะ. (2564). การพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทัศน์, 6(3), 77-91.

นรินทร์ สังข์รักษา. (2553). การศึกษาสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 2(1), 19-23.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เพรส แอนด์ ดีไซน์.

พจนา บุญคุ้ม. (2550). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). กลยุทธ์ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (ออนไลน์).

พจนา บุญคุ้ม และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง. Veridian-E Journal, Silpakorn University, 8(2), 2793-2808.

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภัควิภาส. (2559). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อความยั่งยืน. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน, 6(1), 42-60.

ราชกิจจานุเบกษา. (2563). ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร. สำนักนายกรัฐมนตรี.

วรางคณา ผลประเสริฐ. (2554). แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วัชร เวชประสิทธิ์ โสภาพร กล่ำสกุล และ จริยา รัชตโสสถ์. (2562). การพัฒนาสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดพระแท่นดงรังวรวิหาร เทศบาลตำบลพระแท่น อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ. 2562 วันที่ 30 มีนาคม 2562. หน้า 54-64.

วรรณ วังษ์วานิช. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- วรรณวีร์ บุญคุ้ม และพจนา บุญคุ้ม. (2559). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์
เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล*, 3(2), 105-128.
- ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา. (2564). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด
น่าน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 26(1), 244-256.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2555-2559)*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2554). *นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-
2559)*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *แผนการพัฒนากการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2564-
2565)*. คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- Best, J. (1981). *Research in education* (4th ed.). Prentice Hall.
- Howell, D. (1989). *Passport: An instruction to the travel and tourism industry*. South-Western
Publications.
- Travel Magazine. (2022). *ภาพรวมสถานการณ์การท่องเที่ยวตลาดต่างประเทศ เดือนตุลาคม-ธันวาคม
2566*. <https://tatreviewmagazine.com/article/situation2022-inter>
- World Tourism Organization (WTO). (1997). *Tourism 2012 vision*. World Tourism Organization.
- World Tourism Organization (WTO). (2003). *Sustainable tourism: Institutional tourism industry*.
World Tourism Organization.